

VAIHTOLIPPU

Ruotsi, 2003

Ohjaus: Ella Lemhagen

Pääosissa: Amanda Davin, Helen Af Sandeberg, Jorgen Langhelle, Torkel Petersson

Kesto: 88 min.

Genre: draama, komedia

Ikäraja: 3

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu alakoulun 3.-6.luokkalaisille.

Oppimateriaalin teemoja: erilaiset roolit, vanhempien ero ja lasten asema uusperheessä, oman itsensä hyväksyminen ja sisäisen äänen kuunteleminen

SYNOPSIS

Julia ja Martin kohtaavat lentokentällä. He ovat samanlaisessa elämäntilanteessa, molemmat menossa tapaamaan kotoa pois muuttanutta vanhempaa ja kuinka ollakaan he ovat kovin samannäköisiäkin. Matkasuunnitelmat muuttuvat Julian hullunkurisen idean myötä. Ennen kuin Martin ymmärtää mistä on kysymys ovat lasten roolit jo vaihtuneet. Julia matkaa kohti pohjoista Martinin isää tapaamaan ja Martinilla Malmöön lentolippu Julian äidin luokse.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Elokuvan katsomisen jälkeen

1. Julia ja Martin

a) Vertailkaa elokuvan päähenkilöitä keskenään. Mitä erilaisuutta tai samankaltaisuutta heistä löytyy esim. ulkonäössä ja pukeutumisessa, luonteenpiirteissä tai perhetilanteessa? Vertailkaa ensin pienissä ryhmissä, minkä jälkeen pohdinnat kootaan yhteisen keskustelun pohjaksi luokan seinälle.

b) Olivatko Julia ja Martin innoissaan päästessään käymään toisen vanhempansa luona? Kenen idea oli vaihtaa rooleja ja lentolippuja? Millaisia ongelmia roolin muutos aiheutti lapsille?

(Esim. lasten on vaikeaa löytää omaa huonettaan uudessa kodissa. Julian olisi osattava soittaa pianoa Martinin isoäidin syntymäpäivillä. Julian kynsilakka aiheuttaa ihmetystä Martinin isässä. Martinia esittävän Julian odotetaan syövän lihaa.)

c) Keskustelkaa miksi Martinin oli vaikeampi sopeutua uuteen rooliinsa kuin Julian?

(Luonteeltaan arempi kuin Julia, uudessa kodissa ei ollut omaa rauhaa/ huonetta, pojalle hameeseen pukeutuminen vaati enemmän muutosrohkeutta, jne... Toisaalta Julialla oli enemmän halua ja rohkeutta tutustua uuteen ympäristöön, pikku possut ja maaseudun erilaisuus kiehtovat häntä.)

2. Vanhemmat

a) Muistelkaa millä tavoin Julia ja Martin vastaanotettiin lentokentällä. Kuka tai ketkä olivat heitä kentällä vastassa?

Miten vanhemman ensi kohtaaminen ja keskustelu automatkalla sujuivat uudessa roolissa?

b) Kuvailkaa Julian äitiä. Millainen hän on? Verratkaa häntä Martinin äitiin. Kuvailkaa Martinin isää ja vertailkaa häntä Julian isään tai isäpuoleen, mitä eroja huomaatte?

Silloin kun lapset muistuttavat erityisen paljon vanhempiaan ulkonäöltään, luonteiltaan tai tavoiltaan, niin sanotaan *Ei ole omena kauas puusta pudonnut*. Pitääkö sanonta mielestänne paikkansa Martinin ja Julian kohdalla?

c) Millä tavoin lapset suhtautuivat vanhempiensa eron jälkeiseen uuteen elämään ja siihen liittyviin asioihin? Miten Martin ja Julia pitivät yhteyttä roolivaihtonsa aikana? Mistä asioista he keskustelivat puhelimesta? Mitä he kertoivat toisilleen vanhemmista?

d) Tutkikaa miten erilaista vanhemmuutta voi olla. Laatikaa oma kyselylomake ja tehkää koulussanne kirjallinen Gallup-kysely. Kysykää esim. seuraavanlaisia asioita: onko vanhempasi eronneet, asutko yhden vai kahden vanhemman kanssa, onko sinulla yksi vai kaksi kotia, ketkä kotona siivoaa, käy kaupassa, vie lapset harrastuksiin, sanoo viimeisen sanan eli päättää asioista, jne. Esitelkää Gallupin vastaukset seinälehdessä muodossa.

3. Erilaiset miljööt

a) Jokainen oppilas valitsee kotoaan jonkun esineen, joka mielestään voisi kuulua jompaankumpaan elokuvan kotiin. Esineet tuodaan kouluun ja mietitään valmiiksi perustelu, miksi se voisi olla esim. Julian äidin kotoa tai kuulua Martinin isän maatilalle.

Luokassa istutaan lattialle suureen piiriin niin, että keskelle laitetaan kaikki kotoa tuodut esineet. Piirin keskelle asetetaan myös vaaleanpunainen kartonki kuvaamaan Julian äidin kotia ja ruskea kartonki kuvaamaan Martinin isän kotia. Yksitellen, tavara

kerrallaan, esineet lajitellaan jompaan kumpaan kotiin kuuluvaksi. Kuka tahansa voi esittää perusteluja tavaroiden sijoittelulle. Tavarat voivat myös vaihtaa "kotia", mutta joka kerta on perusteltava, miten se liittyy jompaan kumpaan kotiin.

b) Kuvailkaa kahta erilaista kotia viidellä eri adjektiiveilla? Kummassa kodissa asuisit mieluummin?

4. Erilaiset roolit

a) Pohtikaa mitä tarkoitetaan roolilla? Miten yhdellä ihmisellä voi olla useita eri rooleja? (Roolit ovat tietynlaisten odotusten ja normien mukaista käyttäytymistä. Yhdellä ihmisellä voi olla useita eri rooleja, esimerkiksi perheen jäsenenä, koulussa tai harrastuksissa. Samaan ihmiseen voi kohdistua erisuuntaisiakin rooliodotuksia, mikä aiheuttaa rooliristiriitaa.)

Mitä erilaisia roolien mukaisia odotuksia luodaan tytöille tai pojille? Entä äidille tai isälle? Keskustelkaa miten heidän yleisten odotusten mukaisesti pitäisi käyttäytyä, harrastaa tai pukeutua? Mistä rooliodotukset syntyvät? Mitä mieltä olette tällaisista rooliodotuksista?

b) Millaisia rooleja Julialla ja Martinilla oli liittyen sukupuoleen, perheeseen, muihin sukulaisiin, kavereihin? Millaisia rooliodotuksia heihin elokuvassa kohdistui? Mitä rooleja he ovat ottaneet itse itselleen?

c) Keskustelkaa onnistuivatko lapset mielestänne roolien vaihdossa? Kuinka lasten vaihtuminen lopulta selvisi muille? Miten eri sukulaiset suhtautuivat lasten roolien vaihtoon?

d) Mitä väärinkäsityksiä Julialle tai Martinille sattui uudessa roolissa? Miten mahdolliset väärinymmärrykset syntyvät?

Kirjoita päiväkirjaa Juliana tai Martinina jostain ongelma- tai väärinymmärryksen tilanteista. Kerro mitä tapahtui ja kirjoita tunteistasi tilanteessa ja miten ehkä välttyit paljastumasta.

e) Pohtikaa omaa elämäännä. Mitä eri rooleja sinulla on? Mitkä niistä on sinun itse itsellesi ottamia ja mitkä roolit ovat sinulle ulkoapäin annettuja? Ketkä tai mitkä asiat vaikuttavat eri rooleihisi? Onko sinulla roolimalleja lähipiirissä tai muualla?

5. Sanoma

a) Julian äiti sanoi Martinille ymmärtävänsä nyt, että *Et voi paeta sitä mitä olet*. Keskustelkaa mitä hän sillä tarkoittaa? Miten tämä ajatus voi vaikuttaa hänen elämäänsä? Elokuvassa esiintyy myös Martinin sisäinen ääni, joka rohkaisee häntä kuuntelemaan sisäistä ääntään ja tekemään asioita mitä todella haluaa. Pohdi mitä merkitystä näillä ajatuksilla on sinulle?

b) Keskustelkaa miten lasten elämä muuttui tai millaisia uusia näkökulmia syntyi roolimutosten myötä? Kuvitelkaa miten Julian ja Martinin elämät jatkuivat häiden jälkeen? Voisivatko elokuvan tapahtumat vaikuttaa vanhempien suhtautumiseen omia lapsiaan kohtaan? Kirjoittakaa siitä, miten lasten elämä jatkui elokuvan tapahtumien jälkeen.

6. Näyttelijän työ

a) Amanda Davin näyttelee elokuvassa kaksoisroolia, sekä Juliaa että Martinia. Miten kahden rooliin esittäminen on ollut mahdollista? Millä muulla tavoin ohjaaja olisi voinut asian ratkaista? (Ohjaaja etsi aluksi kaksosia rooleihin, mutta päätyi sitten yhden näyttelijän käyttämiseen. Elokuva on kuvattu niin että Amanda Davin on saanut keskittyä yhteen rooliin kerrallaan.)

b) Miten Amanda Davin mielestäsi suoriutui roolistaan? Pohtikaa millaisia asioita hän on joutunut huomioimaan esittäessään kahden eri henkilön rooleja?

7. Lapsen näkökulma

a) Elokuvan ohjannut Ella Lemhagen on ohjannut mm. toisen ruotsalaisen koko perheen elokuvan Tsatsiki, mutsi ja poliisi. Mitä samanlaisia asioita elokuvat nostavat esille? (Vanhempien ero, huoli hyväksytyksi tulemisesta, toinen vanhemmista asuu kaukana...)

Molemmissa elokuvissa käsitellään asioita voimakkaasti lapsen näkökulmasta. Pohtikaa mitkä asiat kertovat lapsen näkökulmasta asioihin? Millaisia asioita mahdollisesti nostettaisiin esille jos näkökulma vaihdettaisiin aikuisen näkökulmaksi?

b) Ruotsalaisella lastenelokuvalla on pitkät perinteet. Mitä elokuvia tai televisiosarjoja tiedätte tai olette nähneet? Keskustelkaa mitä yhteistä olette niissä havainneet?

(Lasten arjen kuvaus; Eemeli, Saariston lapset, Tsatsiki tai Vaihtolippu. Fantasian perustuvia; Veljeni leijonamieli, Peppi tai Katto Kassinen)

c) Keskustelkaa lasten ja aikuisten rooleista ruotsalaisissa lasten elokuvissa. (Lapset aina vahvasti esillä pääosissa.) Millaisina elokuvien lapset kuvataan? Entä aikuiset?

8. Draaman muoto

a) Elokuva edustaa lajityypiltään eli genreltä draamaa, mutta sitä luonnehdittiin lehden elokuva-arvostelussa tyyliään komediaksi tai jopa farssiksi. Selvittäkää mitä tarkoitetaan komedialla ja farssilla?

Komedia tarkoittaa huvinäytelmää, onnellisesti päättyvää, huvittavia aineksia tai humoristisia henkilöhahmoja sisältävää näytelmää.

Farssi tarkoittaa kevyttä huvinäytelmää tai ilveilyä, jonka teho perustuu vauhdikkaaseen toimintaan, kärjistettyyn tilannekomiikkaan ja nokkelaan sanailuun. Elokuvataiteessa mm. Charlie Chaplinin työt edustavat hyvin farssia. Pikkujätiläinen, WSOY 2001

b) Mitä komedian ja farssin tunnuspiirteitä löytyy Vaihtolippu-elokuvasta? Piirtäkää ja kirjoittakaa kuvakäsikirjoituksia niistä kohtauksista, joissa mielestänne löytyy komedian tai farssin tunnuspiirteitä. Esitelkää luokassa elokuvasta poimittuja kohtauksia käsikirjoituksien muodossa.

c) Mikä on komedian ja farssin vastakohta? Improvisoikaa lyhyitä esityksiä tekemienne kuvakäsikirjoitusten pohjalta niin, että tyyllilaji muuttuukin päinvastaiseksi mitä se alun perin oli.

Tragedia tarkoittaa murhenäytelmää, jossa draaman kehitys johtaa kohtalon tai henkilöistä riippumattoman pakon ajamana väistämättömästi tuhoon. Tragedia puhtaana draaman muotona hyvin harvinainen.

Yleisempi onkin **tragikomedia**, jolla tarkoitetaan murhe- ja huvinäytelmän aineksia yhdistelevää draaman muotoa. Pikkujätiläinen, WSOY 2001

9. Perhejuhlat

a) Mitä perhejuhlia elokuvissa vietettiin? Pohtikaa miksi ohjaaja ja käsikirjoittaja olivat liittäneet juuri perhejuhlat osaksi elokuvan juonta. Keitä juhliin osallistui ja mitä juhlissa tapahtui?

Oliko roolien vaihtumisella vaikutusta isoäidin syntymäpäivien tai Julian äidin häiden tapahtumiin?

b) Mitä perhejuhlia teidän perheessä vietetään? Onko teille sattunut mitään hassua kesken perhejuhlien? Keksikää ja kirjoittakaa oma hullunkurinen tarina, jonka keskeiset tapahtumat liittyvät jonkun perhejuhlan viettoon.

10. Hullunkuriset perheet

Tehkää pareittain tai pienryhmissä omat hullunkurisen perheen kortit: isä, äiti, tyttö ja poika. Vai löytyykö perinteisten perheenjäsenten paikalta jotain uusia? Miettikää yksi asia joka yhdistää perheenjäseniä. Korteissa tulee piirroskuvan lisäksi olla kirjoitettuna perheen sukunimi ja perheen jäsenyydestä kertova "titteli" kuten isä, äiti, tytär, jne... Tehkää korttipakkaan yksi perheetön kortti.

Tehkää kortit askartelukartongista ja piirtäkää ja värittäkää ne iloisen näköisiksi.

Valmiit kortit sekoitetaan korttipakassa sekaisin ja jaetaan tasan pelaajien kesken. Kortit pidetään kädessä itseän päin käännettyinä. Kukin pelaaja saa vuorollaan vetää viereisen pelaajan korteista yhden. Pelin tarkoituksena on saada koottua mahdollisimman monta perhettä, joka muodostuu neljästä saman perheen jäseniä kuvaavasta kortista. Pelin häviää se jolle jää viimeiseksi pariton kortti käteen.

Oppimateriaalin on laatinut
luokanopettaja Annika Henriksson.
Oppimateriaalin on tuottanut
Koulukinoyhdistys.